

Ս Փ Յ Ո Ւ Ռ Ք Ո Ւ Ս

ԳԵՈՐԳ Զ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԱՀՎԱՆ
ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԸ ԵՐՈՒՍԱՂԵՍԻ ՄԵՋ

Կիրակի, հունիսի 27-ին, տոնն էր Կաթողիկե Նկեղեցւո Սրբո Էջմիածնին: Զուգադիպութեամբ մը, այդ օրը, Սրբոց Հակոբեանց Մայր Տաճարին մեջ, հանդիսավոր սուրբ պատարագ մատուցվեցավ Նորին Ս. Օծություն Տ. Տ. Գեորգ Զ. երջանկահաշտատակ Կաթողիկոսին մահվան քառասունքին առթիւ:

«Հայր մեր»-ն առաջ, օրվան պատարագիւր՝ հոգեշնորհ Տ. Հայկազուն վարդապետ Աբրահամյան, որ նոր վերադարձած էր Ս. Էջմիածնէն, հոգեցունց քարոզով մը բացատրեց օրվան տոնին իմաստը, բնաբան առնելով «Նկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի» գեղեցիկ խոսքերը: «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ, — ըսավ հոգեշնորհ հայրը ի մեջ այլոց, — երբ դուրս կելլեր խոր վիրապէն, լուսո խորաններ կանգնելու մասին խորհեցաւ, վասնզի անոնցմով էր, որ պիտի լուսավորվեր Հայաստան աշխարհը: Իրականացած էր իր ծրագիրը: Կառուցվեցավ Ս. Էջմիածինը ու ապրեցավ այս ժողովուրդը Լուսավորչի հովատքով լեցուն: Շատ փոթորիկներ անցուց մեր երկիրը, փառքի ու տառապանքի օրեր եկան ու անցան, սակայն Մեծ Սուրբին հովատքը կա ու կ'մնա, և դեռ պիտի շարունակվի դարերու ընթացքին...»:

Ակնարկելով Հայաստանի ժողովուրդին, հայր Հայկազունը ավելցուց. «Ավանդապահ և հովատարացալ են մեր Հայրենիքի հարազատները: Ամեն կողմէ եկած էին և ամենքը ի մի կուլային. իրենց Հայրապետին կոտուտը, Նկեղեցին՝ իր պատմական Պետը, ժողովուրդը՝ իր իմաստուն Առաջնորդը: Անոնց մեջ Լուսավորչի հովատքը ավելի զորավոր կապրի քան արտասահմանի հայութեան մեջ: Հոգեկան հպարտութիւն զգացինք, երբ տե-

սանք կառուցվող շէնքերու կողքին, կկոթողվեր նաև հովատքը մեր ժողովուրդին մեջ: Մեր եղբայրներն ու քույրերը հոն պիտի կառնած կ'մնան իրենց եկեղեցիներուն ու նախնիքներու հովատքին: Այս բոլորը մենք տեսանք մեր աչքերով և ոչ թէ լսեցինք միայն: Եթէ վերցվին լուսո խորանները, լույս չի կրնար ծագիլ Հայաստան աշխարհի վրայ, և այսօր, հայկական կառավարութիւնը ճեղնարկած է վերանորոգելու մեր բոլոր եկեղեցիներն ու հիշատակարանները՝ իրենց հին փառքին հովասարութեան հասցնելով զանոնք»:

Ապա հանգուցալ Վեհափառին ակնարկելով, ան ավելցուց. «Ան վերակազմած է Հոգևոր Ճեմարանը իր պաշտոնաթերթ «Էջմիածին»ով, միաբանական կյանք ստեղծած է Իր շուրջը, և կազմակերպած է Հայաստանի եկեղեցիները, և արտասահմանը կապած Ս. Էջմիածնին: Թեև այսօր հեռացած է մեզմէ, սակայն Անոր հոգին կսավառնի մեր վերև, կապրի ու կզործէ մեր մեջ: Ան կուղի, որ Ս. Էջմիածնա լույսը սփռվի ամբողջ հայութեան վրայ: Ան չէ որչաժ որ, նույնիսկ օր մը մուծին մեջ մնա համայն հայութեան լույսի այս կեդրոնը և անոր համար ալ, Իր կենդանութեան Տեղակալ նշանակած և վավերացուցած է մեր Պատրիարքական տեղապահ դերաշնորհ Տ. Նղիշե արքեպիսկոպոս Տերտեղյանը, ու փափագ հայտնած, որ օր մըն ալ բազմի Իր Աթոռին վրայ: Այսօրվան մեր Հայրենիքին շէն ու շող կյանքը և եկեղեցիներուն ու կոթողներուն բարձրացումը, մեծ մասամբ, կապրտինք Գեորգ Զ. ի նման մեծ առաջնորդներուն: Ու ողջույնները հաղորդելով մեր հայրենի ժողովուրդին, հոգեշնորհ հայրը վերջացուց իր խոսքերը ըսելով. «Անոնք ևս

կհետաքրքրվին ձեռնով և կմաղթեն, որ դուք ապրիք երջանիկ և մնաք հայ մինչև ալն օրը, որ ամենքդ միանաք Մայր Հայրենիքին ծոցին մեջ: Արարատի փեշերուն, Աստված հաստատ թող պահե Հայաստան աշխարհը ու անփորձ՝ հայ ժողովուրդը, և անմար մնա Լուսավորչի կանթեղը, Ս. Էջմիածին»:

Հավարտ սուրբ պատարագի, հոգեհանգրստի մասնավոր պաշտոն կատարվեցավ ի հանգիստ նորոգ հանգուցյալ երջանկահիշատակ Հայրապետին, նախագահությամբ Էջմիածնա Տեղակալ սրբազան հոր:

Հավատացյալներու խոռոն բազմություն մը կհետևեր սրտագրավ ու հոգեհույզ մեղե-

դիներուն, և շատերուն աչքերում մեջ արցունքի կայլակներ կփայլեին: Անոնք ծնրադիր, կարծեք կհաղորդակցեին Վեհափառ Հայրապետին հոգիին հետ: Հոգեհանգստյան այս թախծալից ու տպավորիչ արարողութենեն հետք, հուզումը որոշ կերպով համակած էր ներկաները և բոլորին սրտանց մաղթանքն էր բազմած տեսնել Ս. Էջմիածնի Գահին վրա Գեորգ Զ-ի արժանավոր հաջորդը, հանձին նորընտիր Տեղակալ Տ. Նղիշի արքեպիսկոպոս Տերտերյանի:

ԹՂԹԱԿԻՑ

(Բեյրութ, «ԶԱՐԹՈՆՔ» օրաթերթ,
8 հուլիսի 1954 թ., № 239 (4931))

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՎ ՀԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ ԱՌԹԻՎ

Ամբողջ աշխարհի հայությունը ցնցող բոթը՝ Էջմիածնա Ամենայն Հայոց Հայրապետ Գեորգ Զ. Չորեքշաբթի վախճանումը խոր սուգի մատնեց նաև եթովպահայությունը:

Սրանաշնորհ Հայրապետի վախճանման քառասունքին առթիվ մատուցվեցավ հանդիսավոր սուրբ պատարագ և հոգեհանգիստ: Պատարագեց հոգևոր հովիվ Հովհաննես ավագ քահանա Կենհրյան, որ գրավոր կերպով ներկայացուց նաև հանգուցյալ Հայրապետը և իր կրոնական արժանիքները:

Բացի հայ գաղութեն, ներկա էին նաև եթովպացի կրոնապետ Ամենապատիվ Տ. Վասիլիոս արքեպիսկոպոս և հույն համայնքի կրոնապետ Նիկոլա արքեպիսկոպոս իրենց հեռուորդներով:

Հաջորդ կիրակին, 27 հունիսին, «Արարատ» միության սրահին, մեջ տեղի ունեցավ հիշատակի երեկոն:

Բացման խոսքը ըրավ պարոն Զ. Նազգաշյան: Ան հակիրճ խոսքերով ներկայացուց վախճանյալ Կաթողիկոսը, որ Մեծի Տանն Կիլիկիո նույնպես հանգուցյալ Գարեգին Կաթողիկոսին հետ ձեռք-ձեռքի տված՝ հիմը դրավ երկու Աթոռներու միջև տիրող եղբայրական գործակցության:

Ապա «Մուրադյան» երգչախումբը, ղեկավարությամբ պարոն Ն. Նալբանդյանի, երգեց երկու շարականներ: Պարոն Մ. Քյոշկերյան հարազատ ապրումով արտասանեց Վ. Թեքեյանի «Մեղեդիների հայկական»ը, որմե հետք խոսք առավ օրվան առաջին բանախոս արժանապատիվ Տ. Վարդան քահանա Տ. Ապատության: Տ. Հայրը խղճամիտ աշխատանքի

քի մը արդյունքը եղող մանրամասնությամբ ներկայացուց երանաշնորհ Վեհափառին կենսագրությունը և անոր կրոնական գործունեությունը, հուզված շեշտերով ողբալով նաև մեծ կորուստը, որուն ենթարկվեցավ Հայ և միջազգային Սկզբիցին: Այս բանախոսութենեն հետք պարոն Է. Ծեռահյան և օրիորդ Ա. Բաղդասարյան ջուրհակի ու դաշնակի վրա նվագեցին դասական ու հայկական երկու կոտորներ:

Հետո բեմ բարձրացավ օրվան երկրորդ բանախոսը՝ պարոն Զ. Ուզունյան, որ շուրջ քսան վայրկյանի ամփոփ բանախոսությամբ մը և սահուն ու գեղեցիկ լեզվով մը ներկայացուց Ս. Էջմիածինը իբր պատմական արժեք, իբր հայուն հավատքին ու գոյատևման ոգիին խորհրդանշանը և հանգուցյալ Ամենայն Հայոց Հայրապետը իբր այդ Աթոռին արժանավոր Գահակալը:

«Մուրադյան» երգչախումբի կողմե դարձյալ երկու շարականներու երգվելին հետք, գաղութիս հոգևոր հովիվ արժանապատիվ Տ. Հովհաննես ավագ քահանայի «Պահպանիչ»ով վերջ գտավ այս հիշատակի երեկոն, որ մեծապես տպավորեց ներկաները:

Այս առթիվ կարծե նաև շնորհավորել ապագա խոստացող տաղանդավոր նկարիչ պարոն Ալեքս Պողոսյանը, որ ընդառաջ երթալով վարչության փափազին, գծած էր երանաշնորհ Հայրապետին մեծագիր նկարը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

(Բեյրութ, «ԶԱՐԹՈՆՔ» օրաթերթ,
3 օգոստոսի 1954 թ., № 261 (2953))

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՐՋԱՆԱԿԱԶԻՇԱՍԱԿ ԳԵՈՐԳ Զ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ԱՌԹԻՎ

Նախորդ թղթակցություններես մեկուկ մեջ գրած էի, թե մեծ պատրաստություններ կտեսնվեին արժանավայել կերպով տոնելու համար երանաշնորհ մեծ Հայրապետին՝ Գեորգ Զ.ի քառասունքը: Արդարև, մեր ակնկալությունները իրականացան. բոլոր հայրենասեր հայերը և Ս. էջմիածնի հավատարիմ զանգվածը իր ամբողջությունը մեջ խոտնեցրած եկած էին Պրադոյի Ս. Սահակ-Մեսրոպ Թարգմանչաց եկեղեցին՝ հարգելու համար անմոռանալի հիշատակը մեծանուն Կաթողիկոսին: Հոն էր Պրադոյի մայր եկեղեցվում վարչական կազմը ամբողջությամբ: Հոն էին նաև զանազան կազմակերպություններու, թերթերու և հարանվանություններու ներկայացուցիչները:

Լուսաճալատ մեծ հայուն քառասունքի արողությունը համար Փարիզին մասնավոր կերպով հրավիրված էր Կաթողիկոսական նվիրակ Սերովբե ծայրագույն վարդապետ Մանուկյան, որ խոսեցավ իր լավագույն քաղցներեն մեկը: Հոգեշնորհ վարդապետը վեր առավ հանգուցյալ Հայրապետին արժանիքները, հասնելով մինչև Հայրենական պատերազմի օրերը, և եզրակացուց ըսելով. «Տիտանները չեն մեռնիր: Տիտան մըն էր նաև մեծ Հայրապետը, որուն անունը և հիշատակը վառ պիտի մնան հայության սրտին մեջ»:

ԹՂԹԱԿԻՑ

(Բեյրութ, «ԶԱՐԹՈՒՆՔ» օրաթերթ, 6 օգոստոսի 1954 թ., № 264 (4956))

ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ ՄԱՍԻՐԵ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱՆՖԱՅԱՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈ ՄԵՋ

Անցյալ կիրակի առավոտ, Պրադոյի Ս. Սահակ-Մեսրոպ մայր եկեղեցվում մեջ պատարագեց և քարոզեց գերաշնորհ Ս. Մամբրե արքեպիսկոպոս Գալֆայան:

Սրբազան հայրը շատ պերճիմաստ կերպով իր տպավորությունները ներկայացուց հանրության՝ մեր Հայրենիքին մասին: Շատ խանդավառ էր սրբազանը Հայրենիքի վերելքով, ըստ այն շինարարական թե մշակութային մարզերու մեջ: Բաղդատելով Մարսիլիան ու Երևանը, Մամբրե սրբազան գերիվել գտավ Երևանը ոչ թե անոր համար, որ Հայրենիքի մայրաքաղաքն է, այլ անոր համար, որ իսկապես բարձր է Երևանը որպես քաղաք՝ Մարսիլիային:

Հանրությունը հետաքրքրությամբ հետևեցավ սրբազանին՝ երբ այս վերջինը կխոսեր հանգուցյալ մեծ Հայրապետին և Ս. էջմիածնա մասին.—

«Կրոնական ազատության մասին շարախոսողներ կան արտասահմանի մեջ: Կրոնքը ազատ է մեր Հայրենիքին մեջ. երբ գերաշնորհ Տիրան սրբազան Ներսիսյան ուզեց Հա-

յաստանյայց Եկեղեցվում վրան ավելցնել «օրթոդոքս» մակդիրը, երջանկահիշատակ Հայրապետը չվարանեցավ իր ձայնը բարձրացնել՝ շեշտելու համար գործված սխալը, այսինքն մեր Եկեղեցին «օրթոդոքս» չէ՝ այլ Առաքելական և Հայաստանյայց, նկատի չառնելով ռուսական մեծազանգված օրթոդոքս հասարակությունը:

«Եկեղեցիները միշտ լեցուն են հավատացյալներով: Ի՞նչ է պատկերը արտասահմանի մեջ, մանավանդ հոս, Մարսիլիո մեջ: Մարսիլիո հայ հավատացյալները ո՞ր են: Քանի մը տասնյակ ներկա հայ մայրե՞րն են, որ կենդակացնեն, մարսիլահայ հավատացյալ հասարակությունը»:

Հայրենիքի և Ս. էջմիածնի հանդեպ հավատարմության հորդորներ տալով վերջացուց իր քարոզը Մամբրե սրբազան:

ԹՂԹԱԿԻՑ

(Բեյրութ, «ԶԱՐԹՈՒՆՔ» օրաթերթ, 7 օգոստոսի 1954 թ., № 265 (4957))

ՌՈՒՄԱՆԱՆՍ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՎԱՋԳԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԵԼՈՒՅՑՆԵՐԸ ՍՈՖԻԱՅԻ ՄԵՋ

Ինչպես հայտնի է, 2—3 շաբաթի ի վեր Բուլղարիո մեջ հյուր է Ռումանահայ թեմի առաջնորդ և էջմիածնի Դերագույն Հոգևոր Խորհուրդի անդամ գերաշնորհ Ս. Վաղգեն եպիսկոպոս Պալճյան, որ գաղութիս շաբաթը մը քաղաքներուն մեջ այցելություններ կկատարեն այս պահու: Իրեն կընկերաճառ Ռումանահայ թեմական խորհուրդի քարտուղար Հ. Գալֆայան:

Նորին սրբազնությունը հրապարակային բանախոսություն մը քաղվ սեպտեմբեր 7-ին եկեղեցիին մեջ, նյութ տնտեսալով «Հայաստանի պատմական հիշատակարանները»:

Սրբազանի այս բանախոսությունը առատ լույս սփռեց մեր մշակույթի դարավոր հնություններուն վրա, որոնք անհամբերաբար հանդիսանալիս զանձները և զանձները հոլովություն մեջ, կուրծք տալով բոլոր ոտնձգություններուն և

պահպանելով զանոնք մեր աշքի լույսի պես: Ան ամեն մի թանկարժեք հնության վրա կանգ առնելով, ունկնդիրներու սրտերը կլեցնեն անհուն կարոտով դեպի այն բնական վայրը, ուր այդ արժեքները հպարտանքի առարկա կդառնային:

Իսկ սեպտեմբեր 10-ին, Հրեաներու տան մեջ, սրբազանը հանդես եկավ բանախոսությունով մը՝ «Տպավորություններ Սովետական Հայաստանում»:

Հազվագեղ պետք է նկատել այս ելույթը հոգևորականի մը կողմից, որ մեր Հայրենիքի իրադարձություններում կմտնեա մաքուր զգացումով, պատվավոր հայու գիտակցությամբ:

Իր ականատեսի տպավորությունները հայրենությունների էին, որոնց պատկերացումներում մեջ ան կշեշտեր մեր ժողովուրդի հոգեկան ապրումները, շինարար ոգին և բարձր հայրենասիրությունը: Եվ այս բոլորը դրվատնելով ճշմարիտ դեպքերու լույսին տակ:

Սրահի խոսներում բազմությունը հայրենասեր հոգևորականի պարզ և համոզիչ խոսքին մեջ կզգար Սովետական Հայաստանի արագընթաց վերելքը և ժողովուրդին կյանքը՝ իր բոլոր հանգրվաններով:

Մեր Հայրենիքի վերելքը նկարագրելի, սրտերը հուզելի հետո, ան իր խոսքը ուղղեց նաև մեր ժողովուրդի հետևելիք քաղաքակա-

նություն, որու սայթաքումներուն վրա իր մատը դրավ փաստացի կերպով, վեր հանեց ռուս մեծ ժողովուրդի փրկարար օժանդակությունը, դատապարտելով արևմտյան իմպերիալիստներու կորստաբեր և խարդախ վերաբերումը մեր ժողովուրդի հանդեպ: Նորին Սրբազնությունը հորդորեց գնահատել ժողովրդա-դեմոկրատական երկիրներու մեջ մեր գտած անսահման ազատությունը, գիտնալով, որ արևմտյան կապիտալիստական երկիրներու մեջ հայ հայրենասերները կհետապնդվին, ուր չի թուլատրվիր նույնիսկ խաղաղության մասին խոսիլ ու հորդորեց չխաբվիլ նույն այդ շրջանակներեն, ևրդ անոնք խարդախ նպատակներով ձեռք կերկալեն մեզի:

Պաշտան եպիսկոպոսը մոտ երկու ժամ տևող իր խոսքը ավարտեց, փառաբանելով Սովետական Միության իշխանությունը, որ հնարավորություն տված է Սովետական մեր Հայրենիքի ծաղկման և զարգացման, ինչպես նաև պաշտպան կանգնելով ժողովուրդներու եղբայրության ու խաղաղության:

Ունկնդիր հասարակությունը սրտապլերիված դուրս եկավ սրահեն, իր հավատքը ավելի զորացնելով դեպի Սովետական Հայաստանի երջանիկ կյանքը:

Թ.Պ.Ա.ԿԻՑ

(Քախարեստ, «ՆՐՆԵՎԱՆ»,
17 սեպտեմբերի 1954 թ.)

